

ГЕНДЕРНІ ВИКЛИКИ ТА ЖІНКИ

1. РОЗРИВ В ОПЛАТІ ПРАЦІ

В Україні заробітна плата жінок на **25% нижча** від заробітної плати чоловіків (звіт Міжнародної організації праці «Заробітна плата у світі в 2018–2019 рр.»). Пенсія жінок сьогодні на третину менша від пенсії чоловіків.

29
ГОДИН

15
ГОДИН

2. НЕРІВНОМІРНИЙ РОЗПОДІЛ ДОМАШНІХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Вважається, що виховання дітей та хатня робота, така як прибирання, приготування їжі, прання, прасування тощо, є виключним обов'язком жінки. Частково це пояснюється нерівністю, описаною в пункті 1: оскільки жінка менше заробляє, то має відпрацювати хатньою роботою. У підсумку середній час, який жінки витрачають на хатню роботу, практично вдвічі перевищує середні часові витрати чоловіків (відповідно 29 проти 15 годин на тиждень)¹.

3. СКЛЯНА СТЕЛЯ

Жінки часто стикаються з феноменом під назвою «скляна стеля». Навіть в дружніх до жінок організаціях та компаніях вони дуже рідко отримують підвищення, особливо якщо йдеться про призначення на найвищі посади. Частково це пов'язано з пунктом 2: в українському суспільстві вважається, що на жінці лежить відповідальність за дітей і добробут удома, тож вона не зможе повністю віддаватися роботі, буде брати лікарняні, відпрошуватися тощо; тому на відповідальні посади жінок часто не призначають.

¹ Джерело: дослідження «Ставлення чоловіків до гендерних стереотипів і насильства щодо жінок в Україні» 2018 року, проведене на замовлення Мінсоцполітики за підтримки Представництва Фонду народонаселення ООН в Україні.

7-25%

75-93%

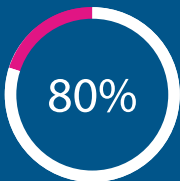
о б л р а д и

4. НЕПРОПОРЦІЙНА ПРЕДСТАВЛЕНІСТЬ ЖІНОК НА НАЙВИЩИХ ДЕРЖАВНИХ ПОСАДАХ

- **20,5 %** жінок у ВРУ, тоді як критична маса жінок у парламенті, необхідна для реальних політичних змін, — на рівні 30-40%;
- жодна жінка не очолює велике місто (з населенням > 100 тис.);
- жодна жінка не очолює обласну державну адміністрацію;
- представництво жінок в обласних радах становить **від 7% до 25%**.

5. СЕКСИЗМ

Таке ставлення до жінок призводить до дискримінації у словах і вчинках. Один із яскравих прикладів — висловлювання відомого високопосадовця: мовляв, «не жіноча це справа — проводити реформи», оскільки в уряді потрібні «люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, без вихідних і прохідних». Те, що чоловік потенційної міністерки також може (і навіть має) вміти готувати й піклуватися про дітей, до уваги чомусь ніколи не береться.

2/3

з а з н а л и
н а с и л ь с т в а

6. НАСИЛЬСТВО

80% усіх постраждалих від домашнього насильства — жінки. **Дві третини** (67%) жінок стверджують, що після п'ятнадцятирічного віку зазнали психологічного, фізичного або сексуального насильства з боку партнера чи іншої особи (джерело: дослідження ОБСЄ).

ПРОЕКТ
ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄС

**РІВНІ
МОЖЛИВОСТІ**
ІНІЦІАТИВА ДЕПУТАТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ

ПРОЕКТ
УПРОВАДЖУЄТЬСЯ ПРООН

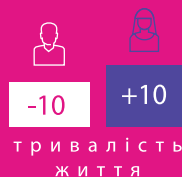

Ця публікація була розроблена Проектом ЄС-ПРООН з парламентської реформи у співпраці з МФО «Рівні можливості». Зміст публікації є виключно відповідальністю авторів/ок і необов'язково відображає позицію Європейського Союзу або Програми розвитку ООН.

ГЕНДЕРНІ ВИКЛИКИ ТА ЧОЛОВІКИ

1. В Україні середня очікувана тривалість життя чоловіків **на 10 років менша** від тривалості життя жінок. При цьому, за даними ВООЗ, прийнятним вважається розрив у 2-3 роки, більший розрив має соціальний характер і вимагає цілеспрямованого втручання держави.

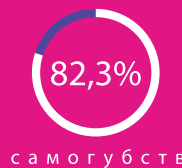

2. **Скляний підвал** — термін на позначення явища, коли важкі та небезпечні професії обіймають чоловіки.

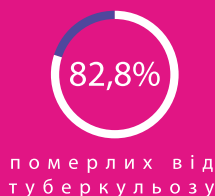

3. Смертність чоловіків працездатного віку (25–49 років) у **3 рази перевищує** відповідний показник жіночої смертності. Держава не забезпечує належної охорони праці й медичного обслуговування чоловіків.

4. Суїциди поширені переважно серед чоловіків. **82,3%** всіх самогубств скоюють чоловіки.

5. Туберкульоз, ВІЛ/СНІД— переважно чоловічі хвороби). У 2018 р. **82,8%** всіх померлих від туберкульозу становили чоловіки.

6. Чоловіки частіше **залежні** від тютюну, алкоголю, наркотиків, азартних ігор. Це часто пов'язано із гендерними стереотипами, застосовуваними до чоловіків.

7. Після розлучення дитину частіше залишають із матір'ю, а не з татом.

ПРОЕКТ
ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄС

РІВНІ
МОЖЛИВОСТІ

ПРОЕКТ
УПРОВАДЖУЄТЬСЯ ПРООН

ПЕРЕВАГИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

1. Пришвидшення економічного зростання. За даними McKinsey Global Institute, завдяки гендерній рівності світовий ВВП до 2025 року може зрости на 26%.

+26%

2. Подолання нерівності у доходах жінок і чоловіків може підвищити стабільність економіки та ВВП на 4% у розвинутих країнах та до 40% у країнах, що розвиваються.

40%

3. Збільшення кількості жінок у топ-менеджменті компаній до 30% і вище збільшує рентабельність компаній на 15% (за даними аналітичного центру Peterson Institute for International Economics).

*За даними Інституту світової економіки Петерсона.

4. Зниження рівня смертності й збільшення середньої тривалості життя.

+15%

5. Підвищення рівня щастя. Країни з високим рейтингом гендерної рівності є також лідерами за індексом щастя.

6. Створення безпечних, справедливих та зручних умов проживання для різних груп жінок і чоловіків.

+30%

ПРОЕКТ
ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄС

**РІВНІ
МОЖЛИВОСТІ**
ІНІЦІАТИВА ДЕПУТАТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ

ПРОЕКТ
УПРОВАДЖУЄТЬСЯ ПРООН

Ця публікація була розроблена Проектом ЄС-ПРООН з парламентської реформи у співпраці з МФО «Рівні можливості». Зміст публікації є виключно відповідальністю авторів/ок і необов'язково відображає позицію Європейського Союзу або Програми розвитку ООН.

СЛОВНИК

ГЕНДЕР

соціально закріплені ролі, поведінка, діяльність і характерні ознаки, які певне суспільство вважає належними для жінок та чоловіків.

Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція).

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ

рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Закон України № 2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»

ГЕНДЕРНА СЕГРЕГАЦІЯ ПРАЦІ

нерівномірний розподіл чоловіків і жінок в економіці, через що в окремих професіях чи окремих економічних галузях переважають чоловіки або жінки.

- СКЛЯНИЙ ПІДВАЛ – термін на позначення явища, коли важкі та небезпечні професії обіймають чоловіки.
- СКЛЯНА СТЕЛЯ – це нерівний розподіл чоловіків і жінок на різних рівнях усередині однієї професії.
- СКЛЯНІ СТІНИ – нерівний розподіл чоловіків і жінок у різних професіях; ситуація, коли жінки мають менший доступ до професій і видів діяльності, які забезпечують надалі значне вертикальне кар'єрне зростання. «Скляні стіни» сприяють концентрації жінок у тих галузях, які є менш дохідними, дають менший доступ до фінансових і економічних ресурсів і тому забезпечують менший доступ до владних структури.
- ЛИПКА ПІДЛОГА – термін, який означає, що жінки порівняно з чоловіками довше затримуються на початкових позиціях у службовій ієрархії.

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ

сформовані суспільством узагальнені уявлення (переконання) про те, якими є чоловіки і жінки. Гендерні стереотипи тісно пов'язані з гендерними ролями (наборами очікуваних зразків поведінки (норм) для чоловіків і жінок щодо того, як вони мають поводитись) і служать для їх підтримки і відтворення. Гендерні стереотипи сприяють підтримці гендерної нерівності.

ДИСКРИМІНАЦІЯ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

ситуація, за якої особа та/або група осіб за ознаками статі, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами або привілеями в будь-якій формі, встановленій Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», крім випадків, коли такі обмеження або привілеї мають правомірну об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.*

НАСИЛЬСТВО ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

(гендерно зумовлене насильство) – діяння, спрямовані проти осіб через їхню стать, або поширені в суспільстві звичаї чи традиції (стереотипні уявлення про соціальні функції (становище, обов'язки тощо) жінок і чоловіків), або діяння, що стосуються переважно осіб певної статі чи зачіпають їх непропорційно, які завдають фізичної, сексуальної, психологічної або економічної шкоди чи страждань, включаючи погрози таких дій, у публічному або приватному житті.*

СЕКСИЗМ

будь-який акт, жест, візуальний прояв, вимовлені або написані слова, дія чи поведінка, які базуються на думці про те, що людина або група осіб є гіршими від інших через свою стать (Рекомендація CM/Rec(2019)1 Комітету міністрів державам — членам Ради Європи щодо запобігання сексизму та боротьби з ним).

СЕКСУАЛЬНІ ДОМАГАННЯ

дії сексуального характеру, виражені словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування.*

* Закон України № 2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»

ПРОЕКТ
ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄС

РІВНІ
МОЖЛИВОСТІ

ПРОЕКТ
УПРОВАДЖУЄТЬСЯ ПРООН

Ця публікація була розроблена Проектом ЄС-ПРООН з парламентської реформи у співпраці з МФО «Рівні можливості». Зміст публікації є виключно відповідальністю авторів/ок і необов'язково відображає позицію Європейського Союзу або Програми розвитку ООН.

СЕКСИЗМ

СЕКСИЗМ

(англ. *sexism*, від лат. *sexus* – *стать*, синонім – *гендерна дискримінація*) – упереджене ставлення, дискримінація людини за ознакою статі чи гендерної ідентичності. У суспільстві сексизм може виявлятися у вигляді системи стереотипів, офіційно закріплених положень чи навіть ідеології. В основі сексизму лежить переконання про перевагу однієї статі над іншою.

Джерело: Словник гендерних термінів / Укладачка Шевченко З. — Черкаси, 2016.

ЯК УНИКАТИ СЕКСИЗМУ?

1. Передусім треба перевіряти інформацію за принципом «віддзеркалення». Метод полягає в такому: якщо хочете сказати щось про жінок як групу чи окрему жінку й сумніваєтеся, то поставте на їхнє місце чоловіків. Якщо про чоловіків ви подібного не сказали б, бо це виглядає кумедно / недоречно, то не треба говорити таке й про жінок. Наприклад, чи зазначили б ви в заголовку статті, який колір волосся має політик? Або чи відправили б політика-чоловіка влаштовувати особисте життя? Навряд.

2. Крім того, варто уникати використання нетолерантних і недоречних слів. Жінки й чоловіки — найбільш прийнятні назви; не треба вживати синоніми стереотипного характеру на зразок «представники сильної або слабкої статі» (що любляють робити журналісти й журналістки); слова «жіночки» або «жіноцтво» теж видаються не зовсім доцільними (якщо зіставити з «чоловічками» і «чоловіцтвом»).

Джерело: Марценюк Тамара. Побачили сексизм? Куди звертатись. [Електронний ресурс].
Режим доступу: <https://povaha.org.ua/pobachyly-seksyzm-kudy-zvertatys/>

Сексизм у державному секторі та залежність від ґендерних стереотипів можуть призвести до відмови в наданні державних послуг та нерівного доступу до ресурсів. Водночас жінки, які працюють у державному секторі, зокрема ті, яких обрали, чи ті, які є членами керівних органів всіх рівнів, часто стикаються зі зневаженням їхньої гідності, законності та авторитету внаслідок сексизму та сексистської поведінки.

УРЯДАМ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ПРОПОНУЮТЬ РОЗГЛЯНУТИ ТАКІ ЗАХОДИ:

II.E.1.

Запровадити положення про боротьбу із сексизмом і сексистською поведінкою та мовою до внутрішніх кодексів поведінки і правил внутрішнього розпорядку, передбачивши належні санкції для службовців державного сектора, зокрема, осіб на виборних посадах.

II.E.2.

Підтримувати ініціативи та розслідування, розпочаті членами парламенту, організаціями громадянського суспільства, профспілками або активістами для боротьби з сексизмом у державному секторі.

II.E.3.

Сприяти запровадженню положень про ґендерну рівність у відповідну законодавчу базу як добру практику державних тендерів/закупівель.

Джерело: Рекомендація CM/Rec(2019)1 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи щодо запобігання сексизму та боротьби з ним

ПРОЕКТ
ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄС

ПРОЕКТ
УПРОВАДЖУЄТЬСЯ ПРООН

Ця публікація була розроблена Проектом ЄС-ПРООН з парламентської реформи у співпраці з МФО «Рівні можливості». Зміст публікації є виключно відповідальністю авторів/ок і необов'язково відображає позицію Європейського Союзу або Програми розвитку ООН.